

De verdeling van Europa

De strijd om de macht in de Generale Maatschappij – de BV België – lijkt beslist. Carlo de Benedetti – alias Mr. Europe – heeft 'de oude dame' geschaakt. Het past in zijn streven om zijn Italiaanse houdstermaatschappij Cofide tot een holding op Europese schaal uit te bouwen. Dat acht hij noodzakelijk met het oog op de totstandkoming van de interne markt in Europa. In Frankrijk en Spanje heeft De Benedetti al grote belangen opgebouwd. Met zijn deelneming in de Generale krijgt hij nu ook vaste voet in België. De Generale Maatschappij heeft belangen in vrijwel alle grote Belgische ondernemingen. Naar verluidt beheerst zij meer dan een derde van de Belgische economie.

In België is verbijsterd gereageerd. Hoe is het mogelijk dat een zo groot deel van de economie in een keer in buitenlandse handen overgaat? In allerijl werd geprobeerd een dam tegen de indringer op te werpen. Tevergeefs, naar het zich laat aanzien. De reacties illustreren dat onze Zuiderburen nog onvoldoende voorbereid zijn op de komst van de interne markt. Het is kennelijk nog niet goed doorgedrongen dat in de gemeenschappelijke markt die voor de deur staat, kapitaal en zeggenschap zich niets van de landsgrenzen zullen aantrekken. Het is de vraag of dit in andere Europese lidstaten beter wordt beseft. De overneming van belangrijke nationale industrieën door een buitenlandse investeerder zou vermoedelijk in elk land met argwaan zijn bekeken. Hoogstwaarschijnlijk zou men overal hebben geprobeerd er een stokje voor te steken.

Jarenlang is over de vorming van een gemeenschappelijke Europese markt gepraat. Maar de discussie bleef vrijblijvend. Een oude plaat, die vaak werd gedraaid, maar waar niemand naar luisterde. De politieke bereidheid om nationale belangen opzij te zetten was immers afwezig. Sinds enige tijd is de situatie echter veranderd. Hoe dat komt is moeilijk precies aan te duiden. Het heeft wellicht met de verbetering van de conjunctuur te maken. Met een toeneming van het vertrouwen in de groeimogelijkheden van de economie. In een laagconjunctuur als alles gericht is op het behoud van bestaande posities en het verdedigen van gevestigde belangen zijn geen politieke doorbraken te verwachten. In een periode van economische groei neemt ook de politieke dynamiek weer toe. Hoe het ook zij, er zit weer beweging in het Europese integratieproces, dat zolang stagneerde. De Europese Commissie is in hoog tempo bezig de actiepunten uit het *Witboek* van Lord Cockfield voor de verwezenlijking van de interne markt per ultimo 1992 in wetsvoorstellen om te zetten. Ineens worden er besluiten genomen die nationale obstakels uit de weg ruimen. En zowaar, voor het eerst in jaren is vorige week in Brussel een Europese top een succes geworden. De EG kan een grote stap voorwaarts zetten op weg naar de interne markt.

De vorming van de interne markt belooft grote economische voordelen. Met 330 miljoen consumenten wordt de Europese Gemeenschap een grotere markt dan de VS of Japan. Internationaal opererende ondernemingen zien dan ook grote mogelijkheden tot marktuitbreiding, schaalvergroting en verhoging van de efficiency. Daardoor kan hun concurrentiekracht ook op niet-Europese markten toenemen. De verwachtingen zijn hoog gespannen. Het probleem is alleen dat de som van de aspiraties van afzonderlijke ondernemingen veel groter is dan de groei van de markt. Het is nu eenmaal

uitgesloten dat iedereen zijn relatieve positie verbetert. Een deel van de ondernemingen die grote voordelen van de interne markt verwachten, zal het deksel op de neus krijgen. Zij zullen onder de heftige concurrentie bezwijken of door grotere broers worden opgeslokt.

De sectoren die het het moeilijkst zullen krijgen, zijn degene die tot nu toe het minst aan internationale concurrentie hebben blootgestaan. Dat zijn in de eerste plaats de dienstverlenende bedrijfstakken. De productie van diensten is nog een vrij jonge, expansieve activiteit. De internationalisatie is vaak nog maar net op gang gekomen. De markt heeft zich nog niet uitgekristalliseerd en de marktaandelen hebben zich nog niet gestabiliseerd. Dit geldt bij voorbeeld voor vele diensten van banken, verzekeringsmaatschappijen en andere financiële instellingen. Daarnaast zijn er sectoren waarin ondernemingen in meerderheid nationaal of vanuit één land opereren, zoals de bouwnijverheid of het transport. Voorts sectoren die sterk gereguleerd zijn en die op die manier gevrijwaard zijn gebleven van overmatige concurrentie, zoals het onderwijs, de gezondheidszorg en de media. Daar zijn grote verschuivingen te verwachten. En daarbij zullen ongetwijfeld klappen vallen.

Niet alleen bedrijven, maar ook overheden zullen zich op de economische herindeling van Europa moeten instellen. Bijna elk land heeft wel zijn economische paraplu's, zijn 'nationale trots' (de nationale luchtvaartmaatschappij, de nationale PTT en dergelijke) en zijn 'strategische' of 'vitale' bedrijfstakken. De ondernemingen die in dat kader een zekere protectie genieten, zijn meestal niet degene die zich op de markt het gemakkelijkst handhaven. Een interne markt laat voor nationale steunmaatregelen en voorkeursbehandelingen echter weinig ruimte. Ondernemingen die zich om deze reden nu nog in de luwte bevinden, kunnen het moeilijk krijgen.

Natuurlijk zijn er ook veel ondernemingen die wel voorbereid zijn op de komst van een Europa zonder grenzen. Dit zijn vooral de industriële concerns die zich in de rijpere markten bevinden. Niet dat zij van de intensivering van de concurrentie geen last zullen hebben, maar zij hebben op dat punt in het algemeen al een harde leerschool achter de rug. Zij beschikken ook reeds over een netwerk van vestigingen in de verschillende lidstaten van de Gemeenschap.

In de niet-industriële sectoren is het in het algemeen nog niet zover. Daar moet het gevecht nog beginnen. Om hun uitgangspositie te versterken voeren veel ondernemingen in deze sectoren thans besprekingen met buitenlandse concurrenten met wie zij een samenwerkingsvorm kunnen aangaan of zij oriënteren zich op mogelijke partners hiervoor. Intussen worden de eerste tekenen van een grote Europese fusie- en overnamegolf al zichtbaar. De Benedetti is niet alleen op pad. De vorige week bekend geworden samenwerking tussen de Amro Bank en de Generale Bank in België past in het beeld. Het beseft groeit dat het nu echt gaat gebeuren met de interne markt. De kaarten worden geschud, de posities worden ingenomen. Het spel om de verdeling van Europa is begonnen.

L. van der Geest